

خبر نویسی پیشرفته

مهارت‌های لازم برای روزنامه‌نگاری
در قرن بیست و یکم

نویسنده: مایلز مک‌گوایر

مترجم: مهدی، رضا شمس
ویراستار: محمد افشاری، بهرام حکیمیان

خبرگزاری فارس

FARS NEWS AGENCY

معاونت آموزش و پژوهش
اداره کل پژوهش

سرشناسه	مک‌گواير، مایلز :
عنوان و نام پدیدآو	خبرنویسی پیشرفته: مهارت‌های لازم برای روزنامه‌نگاری در قرن بیست و یکم/ نویسنده مایلز مک‌گواير؛ مترجم زینب مددی، رضا شمس؛ ویراستار محمد افروزی، پرهام حکیمیان. تهران: خبرگزاری فارس، معاونت آموزش و پژوهش، اداره کل پژوهش ۱۳۹۵.
مشخصات نشر	
مشخصات ظاهری	۴۸۸ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۲ س.م.
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۳۲۰ - ۲۷ - ۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: ۲۱st Advanced reporting: essential skills for century journalism
عنوان دیگر	مهارت‌های لازم برای روزنامه‌نگاری در قرن بیست و یکم
موضوع	روزنامه‌نگاری -- نویسندگی
موضوع	Journalism — Authorship
موضوع	روزنامه‌نگاری -- نوآوری
موضوع	Journalism — Technological innovations
موضوع	روزنامه‌نگاری -- تاریخ -- قرن ۲۱م.
موضوع	Journalism — History — 21st Cent.
شناسه افزوده	مددی، زینب، ۱۳۶۳، مترجم
شناسه افزوده	شمس، رضا، ۱۳۶۶، مترجم
شناسه افزوده	افروزی، محمدجانی، محمد، ۱۳۶۴، ویراستار
شناسه افزوده	حکیمیان، پرهام، ۱۳۶۲، مترجم
شناسه افزوده	خبرگزاری فارس، اداره کل پژوهش
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ / ۲۷ - ۳ PN ۴۷۷۵
رده‌بندی دیویی	۰۷۰/۴
شماره کتابشناسی ملی	۴۳۰۸۸۳۴

خبرگزاری فارس

FARS NEWS AGENCY

معاونت آموزش و پژوهش
اداره کل پژوهش

خبرنویسی پیشرفته

مهارت‌های لازم برای روزنامه‌نگاری در قرن بیست و یکم

نویسنده: مایلز مک‌گواير | مترجم: زینب مددی، رضا شمس | ویراستار: محمد افروزی، پرهام حکیمیان
صفحه‌آرا و طراح جلد: مهدی جانی پور توحی | چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵ | لیتوگرافی و چاپ: مدیران
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه | قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال | دفتر نشر فارس: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، چهارراه
کالج، کوچه شهید سعیدی، بن‌بست شبینم، معاونت آموزش و پژوهش خبرگزاری فارس، واحد انتشارات

تلفن: ۰۲۱ - ۸۸۹۱۱۶۶۹

www.farsnews.ir :: publications@farsnews.ir

حق چاپ برای ناشر محفوظ و هرگونه استفاده از مطالب کتاب منوط به کسب اجازه رسمی از ناشر است.

فهرست مطالب

۹	مقدمه ناشر
۱۹	سخن نویسنده
۲۱	تصاویر
۲۵	پیش گفتار
۲۷	مقدمه نویسنده

بخش اول: عناصر خبر نویسی

۳۳	فصل ۱. اتصال سه رکن روزنامه نگاری
۳۵	جلوگیری از یک اشتباه غیر حرفه‌ای
۳۶	نقشه راه
۳۸	متصل کردن سران به میم
۳۹	یافتن روش اعطاف پذیر
۴۲	چگونگی برخورد با مناسیم
۴۳	مشکلات موجود در مطالعه مدارک
۴۵	مشاهدات در محل
۴۸	اهمیت مصاحبه
۴۹	رویکرد ترکیبی به گزارش
۵۲	خوداندیشی در خبر نویسی
۵۳	روش سه میم در عمل
۵۵	تأییدیه وکیل
۵۶	ماجرای دیلیت
۶۰	عملکرد وادراک مطبوعات
۶۱	مشکلات مربوط به تعاریف
۶۲	به دنبال تأثیر گذاری
۶۴	تمرین‌ها
۶۶	منابع

فصل ۲. تعریف خبر

۶۹	اضافه بار اطلاعاتی
۷۲	اهمیت قضاوت
۷۸	چگونگی تغییر جهان
۸۳	انواع خبر نویسی
۸۶	اخبار رویداد محور
۹۱	خبرهای اکتشافی
۹۳	عادات ذهن
۹۷	تمرین‌ها

۹۹	منابع
۱۰۱	فصل ۳. کاوش مدارک و اسناد
۱۰۳	هر چه لازم دارید به صورت مکتوب موجود است
۱۰۵	یک روایت مفصل
۱۰۸	دسته بندی مدارک و اسناد
۱۰۹	در عمل
۱۱۴	حالت اسنادی ذهن
۱۱۷	درخواست های رسمی و غیر رسمی برای کسب اطلاعات
۱۲۰	فراتر از گوگل
۱۲۱	دیدبان دولت
۱۲۶	خبر نویسی به کمک رایانه
۱۲۸	فهرست و خالsh های موجود
۱۳۰	جذب سلاعات
۱۳۲	تمرین ها
۱۳۴	منابع
۱۳۷	فصل ۴. م. در راه اطلاعات
۱۴۰	جزئیات کوپت، نتایج، بزرگ
۱۴۲	اهمیت ممارست
۱۴۵	گزارشگری روستایی بریچفیلد
۱۴۸	چگونگی دیدبانی در ارتش
۱۵۱	خبرنگاری مخفی
۱۵۷	محدودیت های مشاهده
۱۵۸	تصویری بنویس
۱۶۲	تمرین ها
۱۶۵	منابع
۱۶۷	فصل ۵. خبر نویسی از راه مصاحبه
۱۷۵	فرآیند مصاحبه
۱۷۸	منبع یابی
۱۸۲	آماده شدن برای مصاحبه
۱۸۵	انجام دادن مصاحبه
۱۹۳	اقدامات لازم بعد از مصاحبه
۱۹۶	تمرین ها
۱۹۸	منابع
	بخش دوم: از تئوری تا عمل
۲۰۳	فصل ۶. شروع کار
۲۰۴	اخبار پلیسی

۲۱۴	هواشناسی
۲۲۶	آگهی های تر حیم
۲۳۲	تمرین ها
۲۳۴	منابع
۲۳۷	فصل ۷. هسته روز نامه نگاری
۲۴۳	شورای شهر
۲۵۱	فرمانداری کل
۲۶۰	دادگستری
۲۶۸	تمرین ها
۲۷۱	منابع
۲۷۳	فصل ۸. حوزه های تخصصی خبر
۲۷۸	علوم
۲۸۲	پوا - تجارت
۲۸۵	آموزش
۲۸۸	ورزش
۲۹۳	هنر - سرگرم
۲۹۴	منابع وب برای روزنامه نگاری - علمی
۲۹۸	سفر - تفریح
۳۰۰	دین
۳۰۲	تمرین ها
۳۰۶	منابع
۳۱۱	فصل ۹. انواع تخصصی خبرنگاری
۳۱۱	پرو فایل نویسی
۳۱۷	پیش در آمد نویسی
۳۱۹	آغاز یک داستان پیش در آمد
۳۲۰	سبک «سیر واقعه»
۳۲۱	کشف «سیر واقعه»
۳۲۴	بازبینی «سیر واقعه»
۳۲۵	بیان تاریخی
۳۲۷	مقاله فهرست وار
۳۳۴	حقیقت یابی
۳۳۸	گزینش از رسانه های اجتماعی
۳۴۱	تمرین ها
۳۴۲	منابع
۳۴۵	فصل ۱۰. خبرنگاری اکتشافی
۳۵۴	آغاز پروژه خبرنگاری اکتشافی

۳۷۰	میان‌ه پروژه خبرنویسی اکتشافی
۳۷۴	پایان پروژه خبرنویسی اکتشافی
۳۷۷	تمرین‌ها
۳۷۹	منابع

بخش سوم: خبرنگاری در قرن بیست و یکم

۳۸۵	فصل ۱۱. فناوری
۳۹۵	گردآوری اطلاعات
۴۰۰	تحلیل اطلاعات
۴۰۶	ارائه اطلاعات
۴۰۷	پیشرفت از طریق خودآموزی
۴۰۹	تمرین‌ها
۴۱۵	منابع
۴۱۷	فصل ۱۲. روابط عمومی و مدیریت اخبار
۴۱۹	پایان مدیریت اخبار
۴۲۰	امکانات عملیات
۴۲۱	پوشش خبری
۴۲۱	عملیات رویی
۴۴۳	تلاش برای حفظ مسیر
۴۴۶	تمرین‌ها
۴۴۷	منابع
۴۵۱	فصل ۱۳. روزنامه‌نگاری متمایز
۴۶۲	کمیابی عامل تأثیر
۴۶۴	دشواری اثبات
۴۶۴	نبود یک معیار واحد
۴۸۱	تمرین‌ها
۴۸۲	منابع

مقدمه ناشر

«همت ملوکانه اولیای دولت علیه مصروف بر این گشته است که ساکنین ممالک محروسه^۱ تربیت شوند و از آنجا که اعظم تربیت آگاه ساختن از کار جهان است، لهذا به حکم شاهنشاهی که غذای جاری مشتمل بر اخبار غربیه و اخبار شرقیه در دارالطباعه ثبت و به اطراف و اکناف فرستاده خواهد شد ... اما اخبار غربیه عبارت است از اخبار یوروپ یا فرنگستان و آفریقا و آمریکا یا ینگی دنیا و جزایر متعلقه آنها و اخبار شرقیه عبارت است از عربستان و آناتولی آرمن زمین و ایران خوارزم یا توران سبیر و مغولستان و چین و ماچین هندوستان و سند و کابل فندهار گیج و مکران».

این خلاصه‌ای از اعلانی عمومی است که دولت وقت قاجار در ماه سوم رمضان المبارک سال ۱۲۵۲ هجری قمری صادر کرد تا به وسیله آن به عام و خاص نوید انتشار کاغذ اخباری را بدهد که میرزا محمد صالح شیرازی در آن ایام در حال تهیه و تدارک مقدمات چاپ آن بود. تحولی که پیشتر در بسیاری از ممالک دیگر به وقوع پیوسته بود.

۱- ممالک محروسه، نامی است که در عهد قاجار به کشور ایران داده بودند.

چنانکه تاریخ اشعار می‌دارد، قبلاً در دربار قاجار، طبقات اهل فکر و اندیشه و تجار و بازرگانان مملکت به واسطه ارتباط و مراوده با یورپ (اروپا) و هندوستان، کاغذ اخبار را که ایرانیان مقابل واژه Newspaper گذاشته بودند، می‌شناخته و از چگونگی تولید و کارکرد آن اطلاع داشته‌اند. به عنوان مثال، می‌توان به سفرنامه میرزا ابوالحسن شیرازی، ایلچی کبیر ایران با نام «یرت‌نامه» اشاره کرد که در جمله‌ای از آن نوشته است: «... کاغذ اخباری که نیوز می‌گویند به کشتی آورده بودند...». خود میرزا محمد صالح نیز در سفرنامه مشهور خود (۱۲۲۵ ه. ق) آورده است: «... در انگلند علی‌الخصوص در لندن، کاغذ اخبار را به تعجیل هر چه تمام‌تر به ولایات انگلند مصوب^۱ کوچ مذکوره می‌فرستند. به علاوه اینکه اموری که در کل دنیا واقع می‌شود مجموع مردم انگلند و بلکه اهالی انگریز در هندوستان اطلاع می‌یابند. وجوه عظیمه از بابت خراج کاغذ اخبار اصل دولت انگریز می‌شود. اولاً هر کاغذی را چهار پول سیاه از بابت خراج شاهی به دولت انگریز می‌دهند و ثانیاً هر که را خانه و اسبابی است بخواهد به فروش رساند و یا بخرد و هر کاری دارد و بخواهد مردم را اطلاع دهد در چاپخانه رفته مطابق طور اخبار اجرت به چاپخانه داده، مطلب او را در کاغذ اخبار چاپ می‌کنند. این گونه اخبار را ادورتیزمنت (Advertisement) می‌گویند...»

البته به کاربرد عبارت کاغذ اخبار در افواه و نوشته‌ها دیری نپایید و متروک شد؛ چنانچه به صفحه اول دومین نشریه دربار قاجار که در سال ۱۲۶۷ ه. ق منتشر شد، نظری بیافکنید، می‌بینید ترجمه کاغذ اخبار جایش را به ترکیب روزنامه داده است و در بالای نخستین شماره نشریه میرزا تقی خان امیرنظام این عبارت را می‌خوانید: «روزنامه اخبار دارالخلافه طهران». یعنی در فاصله‌ای

۱- به معنی «پست»

کمی بیشتر از یک دهه، استفاده از کلمه روزنامه به جای کاغذ اخبار رایج و باب شد.

اما میرزا محمد صالح شیرازی؛ او ریشه کازرونی داشت و پدرش حاجی باقرخان کازرونی شیرازی بود. وی جزو پنج نفری است که به عنوان دومین گروه از «یوانان» ایرانی به دستور عباس میرزا ولیعهد و نایب السلطنه فتحعلی شاه قاجار و توسط میرزا عیسی معروف به میرزای بزرگ (قائم مقام اول) به اروپا اعزام شدند تا راجی از علوم و فنون مهم آن روز دنیا را مانند مهندسی، حکمت طبیعی، طب و تبحرهای فراگیرند و آنها را به مملکت وارد کنند، چرا که دستگاه حاکمه و مدیریت کشور می پنداشت شاید بتواند با این اقدام آنچه را که عقب ماندگی کشور در بخش های علمی و صنعتی قلمداد می کرد، جبران کند و مقدمات رؤیای ترقی مملکت را فراهم آورد. البته اقامت اعضای این گروه در اروپا کوتاه شد و به دلیل مبالغه و مشکلاتی که شرح آنها در سفرنامه میرزا صالح آمده است، پس از سه سال و تقریباً ۱۰ ماه مجبور شدند به کشور بازگردند؛ نیز ناگفته نماند که اقامت یک نفر از اینان به دلیل تحصیل طب تمدید شد. اما چند ماه پیش از بازگشت گروه، میرزا در چهارم نوامبر در سفرنامه اش چنین می نویسد: «بندۀ را یقین شد که رفتن به ایران جرم است با خود اندیشه نمودم که به جز تحصیل اگر توانم چیزی را از این ولایت به ایران بیاورم که به کار دولت آید شاید خوب باشد و مدت ها بود که خیال بردن چاپ و صنعت باسمه در سر من افتاده بود. چند روزی بعد از آن به لندن رفته قولونل^۱ را دیده، کیفیت را به او حالی کردم. این مطلب را پسندید و از آن پس

۱- سروان جوزف داری (Joseph D. Arcy) افسر توپخانه که در سال ۱۸۱۰ به همراه سرگوراولی فرستاده ویژه و وزیر مختار دولت انگلیس به ایران آمد. او را عباس میرزا ولیعهد و نایب السلطنه فتحعلی شاه به درجه سرهنگی یا کلنلی ارتقاء داد و خان نامیده شد. او را در دارالسلطنه تبریز قولونل خان و گاهی کرنل داری نامیده اند.

مستردانس نامی که استاد چاپ ساز است؛ یعنی مختص آن است که انجیل را در زبان فارسی و هندی و سریانی و عربی و سایر زبان‌های غریبه چاپ می‌زند، دیده که روزی دو ساعت بنده در کارخانه او رفته من اوله الی آخر چاپ را آزموده...» میرزا قریب هشت ماه بعد در هفدهم ژوئن مطابق بیستم شعبان ۱۲۳۸ ق دوباره می‌نویسد: «... از قولونل خان استماع افتاد که در دهم ماه ولای عازم ایران هستیم و بنده به دیدن مستردانس رفته، چون در آن مدت وقت، در کارخانه مستمرأ رفته، یعنی هر روزه دو ساعت در خانه او رفته، الحق از ابتدا الی انتها سر از او آموخته و مشارالیه از راه خیرخواهی و نیک ذاتی و صداقت و راه‌تبی بار خیر را به من نموده، او و زن او نوع رفتاری با بنده کرده، مبالغ متعددی اجناس چاپ‌سازی را با پرس [Press] کوچکی برای من خریده و هر چه خریده در نهایت ابریزی بداد و قری از وجه اسباب چاپ باقی بود. از سر گور اوزلی قرض کرده و قدری دیگر نیز به مستردانس قرض دار شده...»

حدود سه ماه بعد از اعلان دولت، در ۱۰ اردیبهشت ۱۲۱۶ برابر با ۲۵ محرم الحرام ۱۲۵۳ و یکم مه ۱۸۳۷، در سال چهارم سلطنت محمد شاه قاجار با فرمان او و تلاش میرزا و دستیاری محمدجعفر شیرازی و عدای دیگر که تاریخ نامشان را ثبت نکرده است و شاید برای همیشه جزو گمنامان بهمان نشریه‌ای که نام به‌خصوصی نداشت متولد شد و بر اساس ترجمه واژه Newspaper، آن را کاغذ اخبار^۱ نامیدند.

کاغذ اخبار در دو ورق پشت سفید و در ابعاد ۴۰ در ۲۴ cm و به طریق چاپ سنگی در تیراژی نامعلوم تا سه سال به‌صورت ماهانه منتشر شد و همان‌طور که

۱- در صفحه اول یک نسخه از چند نسخه موجود آن که در موزه بریتانیا نگهداری می‌شوند و به تاریخ جمادی الثانی ۱۲۵۳ هجری قمری به چاپ رسیده است. نشان شیر و خورشید در بالای صفحه و در زیر آن اخبار ممالک شرقیه دیده می‌شود. ضمن آنکه عناوین با خط نسخ و مطالب و متن‌ها به خط نستعلیق نوشته شده است.

در اعلامیه دولت دیدید، بیشتر حاوی اخبار خارجی بود و به ندرت اخبار داخلی در آن چاپ شد. در سال ۱۲۵۶ هـ.ق بر اثر آنچه بی کفایتی حاجی میرزا آقاسی، جانشین قائم مقام اول خوانده شده است، انتشار کاغذ اخبار متوقف شد و این توقف تقریباً ۱۱ سال به طول انجامید تا اینکه امیرکبیر، روزنامه «وقایع اتفاقیه» را راه اندازی کرد. البته چرایی توقف کاغذ اخبار خود پرسشی مهم است که جای تحقق دارد. متأسفانه امروز از این روزنامه فقط چند نسخه موجود است که به تعداد انگشتان یک دست هم نمی رسد و امید است روزی نسخه های دیگری از این نخستین روزنامه ایران در مخازن آرشیوها یا کلکسیون ها به دست آید تا بررسی و تحلیل و بازآرایی آن به انجام رسد و به بسیاری از پرسش ها پاسخ داده شود. البته شاید بتوان بر پایه حدس و نه یقین به پرسش بالا پاسخی چنین داد: طبیعت کار روزنامه نگاری، در حلقه نخست، انتخاب و نوشتن مطالب جذاب و خواندنی با هدف اطلاع رسانی و گاهی ترویج افکار است. محتوای کاغذ اخبار بیشتر بر پایه اخبار و گزارش های مربوط به تحولات در ممالک و دول دیگر تهیه و تنظیم می شده است و آن طور که نوشته اند، نه سنده یا نویسندگان و مترجمان این روزنامه، مطالب جریده های دریافتی از کشورهای دیگر را بررسی و در نهایت آن هایی را که مهم تر، جالب تر و خواندنی تر تشخیص می داده اند، انتخاب، ترجمه و چاپ می کرده اند. طبعاً بسیاری از مطالبی که چاپ می شده اند، از تحولات سریع در غرب آن زمان حکایت می کرده اند و بدیهی است که این گونه از مطالب، مخاطب و خواننده ایرانی را در مقام مقایسه می نشانده است، مقایسه میان آنچه دستگاه صدرات و وزارت حاجی میرزا آقایی در کشور به کار می بست و آنچه در ممالکی نظیر انگلستان، روسیه، فرانسه و جاهای دیگر به وقوع می پیوست، به علاوه آنکه برای مخاطبان روزنامه، توقعات و مطالباتی را هم به همراه می آورد. لذا این مقایسه و توقعات

و مطالبات پیرو آن، مطلوب دستگاه صدرات نبود و به مرور میان اهداف دولت وقت از انتشار کاغذ اخبار و محررین آن، فاصله و تفاوت و اختلاف ایجاد کرد. بنا بر این فرض می‌توان چنین نتیجه گرفت که صدر اعظم نمی‌خواست است او را دائم با دیگر صدر اعظم‌ها در دنیای آن روز مقایسه کنند و هر روز بر مطالبات افزوده شود؛ به خصوص که تاریخ‌نویسان، دوره محمدشاه را به آسوب و میرزا حاجی میرزا آقاسی را شخصی ناتوان و بی‌کفایت و بی‌لیاقت تصویر می‌نمود. مارش کرده‌اند. به هر حال انتشار کاغذ اخبار به مدت سه سال دوام آورد و پس از آن دولت قاجار ظاهراً تا انتشار وقایع اتفاقیه، دیگر روزنامه‌ای منتشر نکرد.

امروز قریب ۱۸۰ سال از پاپ اولین روزنامه در ایران می‌گذرد و دانشجوی روزنامه‌نگاری یا یک خبرنگار هر گامی که از نظر قدمت به تاریخ مطبوعات در ایران می‌نگرد، بلافاصله پرسش ذهن او را اشغال می‌کند، اینکه دستاوردها و تجربیات تاریخ روزنامه‌نگاری ایران چیست؟ او چنانچه بخواهد اندیشه‌ها، روش‌ها، آموخته‌ها و تجربه‌های این تاریخ را به صورت آکادمیک فراگیرد، چه باید کند؟ نقطه شروع کجاست؟ کدام منابع و تجهیزات او را یاری می‌دهند؟ روزنامه‌نگاران و نویسندگان بی‌شماری که در گذشته طبعیات ایران ظهور کرده‌اند چه تعریف یا تعاریفی از خبر و خبرنگاری داشتند؟ برای یک خبرنگار چه ویژگی‌هایی قائل بودند؟ سوژه‌های خود را بر اساس چه پارامترهایی انتخاب می‌کردند؟ برای جذب و جلب توجه و کسب رضایت خواننده چگونه می‌نوشتند؟ و در این مسیر چه ارزش‌هایی را مدنظر قرار می‌دادند؟ چگونه به جمع‌آوری اطلاعات می‌پرداختند و اخبار وقایع و رویدادها را چگونه به دست می‌آوردند؟ خبرنگاران دیروز که دانشکده‌های روزنامه‌نگاری و آموزش‌های کلاسیک چندانی را ندیده بودند با خبرنگاران امروز که اکثراً فارغ‌التحصیلان

روزنامه‌نگاری هستند، چه تفاوت‌هایی داشتند؟

صدها و هزاران روزنامه و مجله در تاریخ مطبوعات ایران ظهور کرده و هر یک پس از دوره‌ای، صحنه را ترک کرده‌اند ... هزاران نویسنده و خبرنگار به این عرصه وارد شده و عمری را در این کار به سر برده‌اند ... مردمان امروز از افک، رؤیاها و نحوه کار و مشکلات این طبقه که روزی جزو نخبگان و اندلسمندان جامعه ایرانی محسوب می‌شدند، چندان چیزی نمی‌دانند. چرا؟ بسیاری از این روزنامه‌نگاران و خبرنگاران در گمنامی سر به سینه تراب گذاشتند و آنهایی که برای ملت‌شان داشتند با خود به درون خاک بردند ... و عجیب آنکه تاریخ، باره زندگی و مرگ بنیانگذار روزنامه‌نگاری در ایران نیز سکوت پیش کرده است و تاریخ‌نویسان او را تا پایان زندگی‌اش تعقیب نکرده‌اند، لذا ما چندان نمی‌توانیم برزاین از روزنامه کاغذ اخبار، چه کرد و چگونه زندگی را به پایان برد.

اما چرا روزنامه‌نگاری ایران امروز از تجربیات گذشته خود، چندان نمی‌داند؟ نه در بخش شیوه‌های سوژه‌یابی، جمع‌آوری اطلاعات، پردازش اطلاعات، سبک‌های نگارش و نویسندگی و ... نه در بخش سازمان‌مدیریت و اقتصاد رسانه و ... در هیچ‌یک از این بخش‌ها، تجربیات و دستاوردهای خبرنگاران گذشته مطبوعات ایران جمع‌آوری و چنانکه باید تدوین و بررسی نشده‌اند. شاید این مهم، باید یکی از وظایف دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی ایران به شمار می‌رفت و مؤسسان در کنار توجه به دانش روز ژورنالیسم، به گذشته و دستاوردهای تاریخ مطبوعات ایران نیز به جد می‌پرداختند. هم‌اکنون نیز هیچ درس یا واحد درسی در مدارس و دانشکده‌های خبرنگاری ایران بر پایه آنچه باید تجربیات و دستاوردهای روزنامه‌نگاری ایرانی بنامیم، تدریس

نمی‌شود و هیچ کدام از تجربیات یا دستاوردها جنبه آکادمیک نیافته است. روزنامه‌نگاری ایران و به‌طور کلی دانشجوی این رشته با ذهنی خالی از تاریخ وقایع و دستاوردهای روزنامه‌نگاری ایران، دروس خبرنگاری را فرا می‌گیرد. آیا این پرسشی را در ذهن شما ایجاد نمی‌کند؟

البته از هم می‌توان پرسش‌های دیگری را درباره این تاریخ ۱۸۰ ساله مطرح کرد. مثلاً: چند انجمن یا مؤسسه مطالعات روزنامه‌نگاری در ایران به‌وجود آمده یا اکنون وجود دارد؟ چه تعداد تحقیقات و پژوهش‌هایی درباره روزنامه‌نگاری و تاریخ روزنامه‌نگاری ایران، آسیب‌ها و موانع رشد آن - به‌گونه‌ای که نتایج آن‌ها در عمل به دار خبرنگاران، دبیران و سردبیران آید - انجام شده است یا می‌شود؟ خبرنگاران این دریاچه با ژورنالیست‌های جهان، صاحب چه تألیفات تخصصی در موضوعات متنوع ژورنالیسم هستند؟ چرا در صحنه‌هایی از قبیل جنگ‌ها، انقلاب‌ها و وقایع - بیا، روزنامه‌نگاران ایرانی دیده نمی‌شوند و حضور مؤثر برای مخاطب ایرانی یا فارسی‌زبان ندارند؟ چه تعداد مفسر و تحلیلگر شناخته شده در سطح بین‌الملل داریم؟ در همین موضوع نفت و انرژی یا محصولاتی که اقتصاد ایران به آن‌ها وابسته است چه تعداد خبرنگار و روزنامه‌نگار متخصص و حرفه‌ای تربیت کرده‌ایم که مردم و مسئولان را تغذیه خبری و اطلاعاتی کنند؟ یا در همین موضوعات منطقه‌ای، هند، سوریه، عراق، یمن و افغانستان، خبرنگاران ایرانی چقدر حضور دارند و به‌طور مستقیم از میدان‌های نبرد گزارش و خبر می‌دهند؟ هر یک از این‌ها، صحنه‌هایی هستند که می‌توانند برای خبرنگاران ایرانی کارگاهی تخصصی و ویژه به‌شمار آیند و به دانش و تجربه روزنامه‌نگاری کم‌بضاعت یا فقیر کشور بیافزایند.

دانشکده رسانه فکر می‌کند که این‌ها و ده‌ها پرسش از این دست در مقابل روزنامه‌نگاری ایران قرار دارد و اگر سودای پیشرفت و ترقی ژورنالیسم را در کشور

داریم، باید به صورت علمی و نه به گونه‌ای تبلیغی و سطحی به آن‌ها بپردازیم. نمی‌توان از روزنامه‌نگاری مدرن و پیشرفته سخن گفت، بدون آنکه کنکاشی علمی در گذشته مطبوعات و روزنامه‌نگاری ایران داشته باشیم. فکر می‌کنیم امروز «نگاه به درون» در بخش روزنامه‌نگاری و خبرنگاری امری الزامی است ...

ماونز آموزش و پژوهش خبرگزاری فارس و بخش انتشارات آن پس از بررسی کتاب حاضر به دلایلی که در زیر می‌آید، ترجمه و چاپ آن را مناسب و مفید تشخیص داد و جای آن را در میان کتاب‌هایی که در موضوع روزنامه‌نگاری در ایران، تألیف یا ترجمه شده‌اند، خالی دید.

کتاب توسط گروه ترجمه «ادیت با وسواس و دقت به زبان فارسی برگردانده شد و گروه همه تلاش کرد برای ارائه یک کتاب خوب به کار گرفت و امیدوار است که کمترین اشتباه را داشته باشد، لذا در همین جا فرصت را مغتنم می‌شمارد و از خوانندگان، دانش‌جویان و روزنامه‌نگاران و استادان ارجمند تقاضا می‌کند چنانچه در مطالعه کتاب با اشتباه یا نکته‌ای روبه‌رو می‌شوند یا پیشنهادی در جهت بهتر شدن متن دارند، ارائه دهند تا در چاپ بعدی لحاظ شود.

کتاب پروفیسور مایلز مگوایر که بر گردان پیش رو، از روی «زیر چاپ» آن در سال ۲۰۱۵ میلادی انجام شده است، به اقسامی از روزنامه‌نگاری‌های تخصصی اشاره دارد که خبرنگار و روزنامه‌نگار ایرانی، چندان فرصت تجربه‌اندوزی حتی در بخشی از آن‌ها را نداشته است، مانند روزنامه‌نگاری اکتشافی، روزنامه‌نگاری تحقیقی، ... لذا برای هر دانشجوی رشته خبرنگاری یا خبرنگاران و روزنامه‌نگاران شاغل می‌تواند وسیله و دریچه‌ای برای آشنایی از نزدیک با روزنامه‌نگاری پیشرفته به مفهوم اصلی و عینی باشد، به خصوص

در وضع ناهنجار و نامطلوبی که روزنامه‌نگاری امروز ایران در آن به سر می‌برد، خبرنگاران و گزارشگران جراید کشور اکنون در دایره‌ای بسیار محدود از تعاریف و سبک‌ها قلم می‌زنند و متأسفانه خیلی از محصولات نهایی با همان تعاریف و اصول سبک‌ها همخوانی ندارند.

به عنوان مثال، گزارش، امروز در بسیاری از رسانه‌ها به یک ورودی و چند مباحثه محدود شده است و مخاطب از مشاهدات و تحقیقات خبرنگاران کمتر نشانه‌هایی می‌بیند و آنچه می‌خواند ترکیبی ناقص است که از تعاریف و اهداف گزارش بسیار فاصله دارد، لذا این کتاب می‌تواند خبرنگاران و گزارشگران ما را با چشم‌اندازی بایستی جذاب و جالب در حرفه روزنامه‌نگاری آشنا کند.

پروفسور مگول در بررسی پیشرفته کوشیده است با بررسی و تحلیل موشکافانه داستان‌های خبرنگاران را که اکثر آنان به خاطر همان داستان‌ها، جوایز پولیتزر^۱ را از آن خود کرده‌اند، شگردها، تکنیک‌ها و رموز موفقیت‌شان را برجسته کند و با تمرکز روی آنان، به خبرنگاران آماتور نشان دهد که جاده پیشرفت و درخشش در این حرفه مهم در نامه‌نشری از کجاها می‌گذرد ... سوژه‌یابی از کجا آغاز می‌شود ... چگونه باید دید ... چگونه باید پرسید ... چگونه باید شنید ... چگونه باید تحقیق کرد ... چگونه باید یادها را سنجید ... و در آخر چگونه باید یک قصه خواندنی و تأثیرگذار نوشت ... و در مجموع روزنامه‌نگار حرفه‌ای چه کسی است ...

سید نظام الدین موسوی
مدیر عامل خبرگزاری فارس

^۱ Pulitzer prize جایزه‌ای است که از سال ۱۹۱۷ با نظارت دانشگاه کلمبیا به آثار برتر در روزنامه‌نگاری، ادبیات و موسیقی اعطا می‌شود. این جایزه نام بنیانگذار آن جوزف پولیتزر، روزنامه‌نگار مجاری تبار آمریکایی نامگذاری شده است.